

HRVATSKI DIJALEKTOLOŠKI ZBORNIK 14,
Zagreb, HAZU, 2008

Knjiga koja je pred vama, 14. je knjiga zbornika. Dijalektološki zbornici već čine malu biblioteku. Ovaj zbornik sadržava radove s desetoga znanstvenog skupa *Hrvatski štokavski dijalekti*, koji je bio održan u studenome 2004. godine, opet u organizaciji Odbora za dijalektologiju HAZU i Instituta za hrvatski jezik i jezikoslovlje. Na predstavljanju ovoga zbornika, dobro se danas podsjetiti da mu je prvi urednik bio upravo akademik Mate Hraste, čiji je rad predmet obrade na ovom skupu. Ovaj 14. zbornik uredio je akademik Milan Moguš, njegov izravni nasljednik na katedri. Poslije su se javili drugi dijalektološki časopisi (*Fluminensia*, *Croatica et slavica Iadertina*, *Čakavska rič*, *Šokačka rič*, *Kaj* itd.), ali središnji zbornik s isključivo dijalektološkom tematikom ostao je ovaj *Hrvatski dijalektološki zbornik* – HDZ, kako ga popularno zovu.

Dijalektološki zbornik 14 koji predstavljam, podijeljen je u tri dijela. Prvo su *Hrvatski štokavski dijalekti* prvoga simpozija, onda je *Dijalektna leksikografija* onoga drugog simpozija 2006., i *Dijalektološke rasprave* kao 3. dio. Među prikazima je samo ocjena knjige *Frazeologija novoštokavskih ikavskih govora* kolegice Mire Menac-Mihalić, koja je knjiga prije dvije godine dobila i *Akademijinu nagradu*.

Štokavsko je narječje tema prvoga rada u Zborniku. Taj je rad napisao akademik Dalibor Brozović. Budući da su štokavski dijalekti prisutni i u Srbiji, i u Bosni, i u Crnoj Gori, i u Hrvatskoj, trebalo je upozoriti na karakter onih štokavskih dijalekata kojima govore Hrvati. Profesor Dalibor Brozović govori o štokavskom dijalektu (zapadnom štokavskom dijalektu) koji je postao uzorkom hrvatskoga jezičnog standarda. On smatra da se to dogodilo već sredinom 18. stoljeća. Po profesoru Brozoviću štokavsko narječje predstavlja jednu od najoriginalnijih jezičnih zajednica u Europi i u svijetu. Drugi rad je profesora Josipa Lisca *Dosadašnja proučavanja hrvatskih štokavskih dijalekata*. Nitko meritorniji od njega taj pregled nije mogao dati već stoga što iza sebe ima knjigu *Štokavsko narječje*, knjigu koja je pobrala i nagrada i vrlo pohvalnih ocjena. Profesor Josip Lisac istakao se je u proučavanju štokavskih dijalekata. Objasnio je koji su dijelovi tih dijalekata najbolje obrađeni. Po njemu su to fonologija, pa morfologija, manje sintaksa i najmanje tvorba. Ono što bih istakao za ovaj rad jest i vrlo podrobna bibliografija, jer profesor Josip Lisac je jedan od najinformiranijih naših znanstvenika u radu na hrvatskoj dijalektologiji. Treći rad je kolegice

Vesne Zečević i kolege Mije Lončarića *Štokavsko-kajkavski odnosi*. Oni su se pozabavili dvjema vrstama odnosa. Prvo su oni prirodni, koji su nastali prirodnim razvitkom kao što su dijalekti u Slavoniji koji su inovacije zajednički primali, i dijalekti s tromede kajkavsko-štokavsko-čakavske, te oni sekundarni kontakti koji su ograničeni na arealnu koegzistenciju i gdje se kajkavski dijalekti susreću s novoštokavskim dijalektima. Dakle, oni najstariji autohtoni s ovima najmlađima, nadošlima. Prof. dr. Mira Menac-Mihalić donosi karakteristike novoštokavskih ikavskih govora, bavi se frazemima. Usudio bih se reći da je kolegica Mira Menac-Mihalić jedan od pionira frazeologije u našoj dijalektologiji. Ako se sjetimo naših dijalekatnih rječnika, jasno nam je kako su u njima frazemi vrlo rijetki i neprimjereno obrađeni. Kolegica Vera Smole iz Slovenije objavila je rad *Hrvaški novoštokavski ikavski in slovenski vzhodnodolenjski frazemi – podobnosti in razlike*, a bazira ga na frazemima koje je našla kod dr. Mire Menac-Mihalić i na onima do kojih je došla vlastitim istraživanjima. Kolega Gerhard Neweklowsky, koji je redoviti sudionik naših dijalektoloških skupova, bavi se štokavskim osobinama u hrvatskim govorima Bandola i Nove Gore. Govor Bandola po njemu je vlaški dijalekat, to znači štokavski s nešto pomaknutom akcentuacijom, a govor Nove Gore, iako ima zamjenicu *što*, u biti je čakavski kao što su i svi govori u južnome Gradišću kojima se on osobito bavio. Kolegica Jožica Škofic – *Besede za krompir v slovenskih in sosednjih hrvaških narečjih* – objavila je zanimljiv rad s područja dijalekatske geografije. Ona prati ovaj semem na prostranom području i pronašla je za nj vrlo mnogo izraza. Tu je sa svojim radom i prof. dr. Silvana Vranić – *Čakavsko-štokavski odnosi u govorima jugoistočnoga makrosustava na otoku Pagu*. Taj joj rad nije bilo teško izraditi jer je Pag njezin zavičajni otok. Posljednji je rad sa štokavskog područja rad pokojnoga profesora Stjepana Težaka, koji je ustrajno obrađivao i propagirao hrvatske dijalekte te dijalekatne tekstove unosio u svoje čitanke.

Dijalekatna leksikografija čini drugi blok ovoga zbornika. Kolega Đuro Blažeka bavi se koncepcijom rječnika međimurskoga dijalekta. Jurica Budja i Ivana Kurtović raspravljaju o *Afiksionalnoj tvorbi glagola u dijalektologiji*. Afiksacija se nije proučavala u našoj dijalektologiji, pa je s toga gledišta ovaj rad interesantan. Željko Jozić u *Morfološko-naglasnim razlikama posavskih govora* u Slavoniji i Bosni ide dijalekatnim stopama profesora Ivšića, te uočava sličnosti i razlike u tome dijalektu. Kolega Mate Kapović govori o ustrojstvu rječničkoga članka u dijalekatskim rječnicima. Profesor Josip Lisac u radu *Koji bi nam dijalekatni rječnici bili najpotrebniji* raspravlja o našoj dijalekatnoj leksikografiji. Kolegica Silvana Vranić piše o *Obradi glagola u samostalnim rječnicima čakavskih govora objavljenim u 21. stoljeću*.

Prof. dr. Iva Lukežić raspravlja o mrkopaljskom govoru metodom kojom prepoznaje i luči različite dijalekatne nanose u dotičnome govoru. Prof. Žarko Muljačić preispituje Bartolijevo djelo o dalmatskom jeziku. Jezični iredentizam koji se pokazuje u Bartolijevu djelu ovim je Muljačićevim radom razgoljen.

To bi bila otprilike tematika *Hrvatskoga dijalektološkog zbornika 14*. Drago mi je da ćete ga skoro dobiti i da ćemo u njemu naći vrlo značajnih rezultata.

Petar Šimunović

